

Yttrande Dnr U2025/00630
Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Remissvar SOU 2025:19 Kunskap för alla - nya läroplaner med fokus på undervisning och lärande

Sammanfattning

Ragunda kommun ställer sig bakom utredningens övergripande intentioner att stärka skolans kunskapsinriktning och ser positivt på förslagen om att tydliggöra vikten av grundläggande färdigheter i tidiga år, förenkla kunskapsbegreppet och ge större fokus åt ämnesspecifik kunskap i kursplanerna. Kommunen betonar behovet av att undervisningen vilar på tillförlitlig vetenskaplig grund, men varnar samtidigt för en alltför ensidig kunskapssyn. Det föreslås att undervisningens innehåll tydliggörs för varje stadium och årskurs, med fokus på progression, undervisning och lärande snarare än på bedömning.

När det gäller särskilda områden tillstyrker kommunen att läsning ska prioriteras i de lägre årskurserna, med stöd i fonologisk undervisning (phonics), att praktisk-estetiska ämnen fokuserar mer på praktiska färdigheter, samt att digitalisering hanteras restriktivt och målstyrt. Kommunen stödjer införandet av kunskap om totalförsvaret och Nato i samhällskunskapen, men inte i ytterligare ämnen.

Kommunen anser att lärarens roll och helklassundervisning bör förstärkas i läroplanen, samt att stödjande undervisningsstrategier kan främja likvärdighet så länge de inte är styrande. Värdegrundsarbetet ses som fortsatt centralt, och det behövs breda kunskaper för att elever ska kunna förstå och problematisera normer och samhällsfrågor.

När det gäller implementeringen menar kommunen att även om förändringarna inte formellt innebär nya åtaganden, så kommer det i praktiken krävas tid, resurser och omprioriteringar, särskilt för mindre kommuner med begränsade stödfunktioner. Avslutningsvis uttrycker kommunen oro för att en fortsatt målstyrd läroplan riskerar att göra målen till undervisningens innehåll, snarare än att stödja elevernas kunskapsutveckling på ett djupare plan.

Övergripande synpunkter

En förstärkt kunskapsinriktning

Förslag till förändringar i syfte att förstärka skolans kunskapsinriktning

I enlighet med utredningens uppdrag att stärka skolans fokus på kunskap, lämnas följande förslag till förändringar:

- Att de inledande delarna av läroplanerna samt kursplanerna tydligare ska betona vikten av att alla elever tidigt tillägnar sig grundläggande färdigheter i att läsa, skriva och räkna, samt erhåller en stabil grund av kunskaper och färdigheter inom olika kunskapsområden.
- Att det i läroplanernas inledande delar uttryckligen ska framgå att undervisningen ska förmedla kunskaper som vilar på de mest tillförlitliga vetenskapliga förklaringsmodellerna.
- Att ett nytt mål införs i läroplanernas inledande delar, som betonar vikten av att varje elev utvecklar en förståelse för och uppskattning av kunskapens värde.
- Att kunskapsbegreppet i läroplanernas inledande delar och i kursplanerna förenklas, i syfte att göra det mer praktiskt tillämpbart och relevant för skolans verksamhet.
- Att kursplanerna i högre grad fokuserar på att tydliggöra ämnesspecifika grundläggande kunskaper och färdigheter, samt att utrymmet för uppgifter som betonar analys, resonemang och individuellt arbete förläggs till de högre årskurserna.
- Att kursplanerna tydligare ska precisera vilka kunskaper eleverna förväntas tillägna sig, samt vid vilken tidpunkt dessa ska uppnås.

Kursplanernas struktur och innehåll

Nya kursplaner, riktlinjer och struktur

Kursplanerna ska utformas med en tydlig och konsekvent kunskapsinriktning. I samtliga ämnen ska vikten av att elever tillägnar sig grundläggande kunskaper och färdigheter betonas, särskilt i de tidiga årskurserna, där denna betoning ska vara som mest framträdande.

- Varje kursplan ska på ett precist och konkret sätt, för respektive stadium och i förekommande fall årskurs, ange innehåll för undervisningen, specificera vilka kunskaper eleverna förväntas tillägna sig samt när dessa ska uppnås.

- Språket i kursplanerna ska vara ämnesspecifikt, och använda vedertagna vetenskapligt grundade begrepp.
- Kursplanerna ska ge ett tydligt stöd till lärarna i genomförandet av undervisningen inom respektive stadium och årskurs. Särskilt när det gäller undervisning i läsning ska kursplanerna tillhandahålla vägledning som uppdateras vid behov och som kommer att främja läsutveckling på vetenskaplig grund.
- En tydligt uttryckt, väl synlig och ämnesförankrad progression ska framgå mellan varje stadium och i förekommande fall mellan årskurser.
- Kursplanernas innehåll och krav ska anpassas till barns och ungas kognitiva utveckling.
- Varje kursplan ska tydliggöra hur ämnet och ämnesundervisningen bidrar till de övergripande målen som anges i läroplanernas inledande delar.
- Tonvikten i kursplanerna ska ligga på undervisning och lärande snarare än på bedömning och betygssättning. Information som i nuläget återfinns i betygsriterierna ska i större utsträckning integreras i övriga delar av kursplanerna, i syfte att motverka att bedömningsriterierna får en styrande funktion för undervisningens innehåll.

Stödundervisning

Ragunda kommun ställer sig positiv till utredningens ambition att säkerställa att elever får det stöd de behöver för att tillgodogöra sig ämnesinnehållet i sin egen takt. Däremot finns det flera oklarheter kring det föreslagna avskaffandet av extra anpassningar till förmån för så kallad stödundervisning.

Enligt utredningen är skillnaden mellan extra anpassningar och stödundervisning att de förstnämnda ges inom ramen för ordinarie undervisning, medan stödundervisning ges som ett komplement – parallellt med eller utanför den ordinarie undervisningen. Utredningen konstaterar att gränsen mellan extra anpassningar och särskilt stöd redan idag är otydlig. Ragunda kommun ifrågasätter dock om inte den föreslagna reformen riskerar att ytterligare sudda ut gränsen mellan särskilt stöd och stödundervisning.

Exempelvis nämns att rektor ska involveras i planeringen av stödundervisningen, samt att den kan ges i mindre grupper och utanför ordinarie undervisningstid – något som i praktiken liknar särskilt stöd, men utan krav på åtgärdsprogram.

Mot bakgrund av detta anser vi att det är nödvändigt med en fördjupad analys av hur stödundervisningen ska fungera i praktiken, särskilt i relation till det fortsatta

behovet av särskilt stöd. Detta blir särskilt relevant i ljuset av den parallella utredningen om en förbättrad elevhälsa, som också behandlar skolans stödverksamhet.

Övriga läroplansfrågor

Bedömningar och förslag inom särskilda läroplansområden

Utredningens uppdrag omfattar ett antal specifika frågor rörande läroplanernas innehåll, med fokus på läsning, praktisk-estetiska ämnen, digitalisering samt totalförsvar och Nato. Inom dessa områden lämnas följande bedömningar och förslag:

- **Läsning och grundläggande färdigheter**
I läroplanernas inledande delar bör vikten av grundläggande färdigheter i att läsa, skriva och räkna ges ökad tyngd. Av kursplanen i svenska ska det tydligt framgå att läs- och skrivinläringen intar en särställning under lågstadiet. Mål och innehåll rörande grundläggande läs- och skrivinläring bör utformas med utgångspunkt i systematisk och explicit undervisning, där phonics (strukturerad ljudningsmetod) utgör en central grund. Betydelsen av läsning bör också betonas i andra relevanta kursplaner. De nationella kartläggningsmaterialen, bedömningsstöden samt de nationella proven bör omarbetas i enlighet med mål och innehåll i den reviderade kursplanen i svenska. Dessa stödmaterial bör konstrueras så att de möjliggör uppföljning av elevers kunskapsutveckling på flera nivåer.
- **Praktisk-estetiska ämnen**
Vid framtagandet av nya kursplaner för grundskolans praktisk-estetiska ämnen bör särskild vikt läggas vid att lyfta fram praktiska färdigheter. Mål och innehåll ska vara ämnesspecifika, tydligt formulerade och åldersadekvata, i syfte att uppnå en balanserad fördelning mellan praktiska och teoretiska moment i undervisningen. De kursplaneavsnitt som rör reflektion inom dessa ämnen bör tonas ned och vara tydligt sammankopplat till den egna arbetsprocessen. Progressionen mellan stadierna ska vara tydlig, och undervisningen bör säkerställa att eleverna tillägnar sig grundläggande praktiska färdigheter innan mer kognitivt krävande moment introduceras.

Digitalisering

I läroplanernas inledande delar för de obligatoriska skolformerna bör det tydliggöras att användning av digitala verktyg inte utgör ett mål i sig. De generella skrivningar som idag berör digital kompetens bör ersättas med mer konkreta formuleringar i kursplanerna, där det framgår vad eleverna förväntas lära sig samt vad undervisningen ska omfatta. En restriktiv och

försiktig hållning bör tillämpas i fråga om digitala inslag i undervisningen, särskilt i de lägre årskurserna. Innehåll om digitaliseringens påverkan på samhälle och individ, liksom utveckling av ett kritiskt förhållningssätt till

- digitala medier, kan däremot ingå i senare årskurser. Användning av ämnesspecifika digitala verktyg kan förekomma i den utsträckning det är pedagogiskt motiverat.
- Totalförsvaret och Nato
Kunskaper om totalförsvaret och Nato bör införas i kursplanen för samhällskunskap på högstadiet i grundskolan och specialskolan. Ragunda kommun anser att områdena kring Nato och totalförsvarsplikten endast bör ligga inom samhällskunskapsämnet och möjligtvis inom hem och konsumentkunskap undervisningen. Det kan finnas en risk att ansvaret för ämnesområdet kan bli otydligt vid införande i samtliga kursplaner.

Genomförande av läroplanerna

Tidplan, implementering och vidare hantering av läroplanerna

Enligt utredningens förslag ska de nya läroplanerna för grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan samt sameskolan träda i kraft den 1 juli 2028. Detta datum sammanfaller med den föreslagna införandetidpunkten för en tioårig grundskola. För att huvudmän och skolor ska ges tillräcklig tid för förberedelser inför reformen, och för att staten ska kunna erbjuda nödvändiga implementeringsinsatser, bedömer vi att regeringen bör fatta beslut om de nya läroplanerna senast ett år före ikraftträdandet.

Vad gäller implementering, uppföljning och utvärdering gör vi bedömningen att regeringen bör säkerställa att de nya läroplanerna genomförs i praktiken. Regeringen bör vidare ansvara för att implementeringsprocessen följs upp samt att de långsiktiga resultaten och effekterna av de nya läroplanerna utvärderas systematiskt.

Även om utredningens huvudsakliga uppdrag har omfattat de obligatoriska skolformerna samt fritidshemmet, har vi haft i uppgift att föreslå en fortsatt hantering av läroplanerna för förskolan.

Ragunda kommun bedömer att en ny läroplan för förskolan delvis kan utformas med utgångspunkt i de principer och riktlinjer som föreslås för grundskolans läroplan. På motsvarande sätt bör läroplaner för gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan, i den mån det är möjligt, utgå från den föreslagna läroplansstrukturen för grundskolan.

Lärarens roll och undervisningens utformning**Om kunskapssyn och vetenskaplig grund**

Ragunda kommun vill framhålla att valet av vilka kunskaper som anses vara tillförlitliga och beständiga inom olika ämnesområden är en komplex fråga som medför vissa risker. Det finns en fara i att likställa begreppet "vetenskaplig grund" med en enhetlig eller ensidig kunskapssyn. En skola som vilar på vetenskaplig

grund bör beakta att det existerar flera sätt att förstå och förhålla sig till kunskap. Det är därför av vikt att lärare ges möjlighet att reflektera över dessa perspektiv och förstå deras implikationer för didaktiska val.

Ragunda kommun tillstyrker utredningens förslag i avsnitt 4.1.3. Teori och praktik kan med fördel integreras i skolans verksamhet, men detta förutsätter att båda diskuteras och problematiseras i professionella sammanhang med tillit till pedagogernas kunskaper och erfarenheter. Grundläggande kunskaper, färdigheter och förhållningssätt bör befastas innan de problematiseras.

Om undervisningens form

Gällande skrivningarna om att undervisningen i ökad utsträckning ska bedrivas i helklass eller grupp och i mindre grad genom differentiering ställer sig Ragunda kommun positiva till dessa ambitioner.

Om undervisningsstrategier i läroplanen

Om intentionen av undervisningsstrategier är i form av stödjande karaktär så ställer sig Ragunda kommun positiva till förslaget. Ragunda kommun anser att så länge dessa är stödjande och frivilliga så inskränks inte lärarnas professionella handlingsutrymme utan kan i stället främja likvärdigheten.

Förslaget om att Skolverket ska ta fram stöd- och kommentarmaterial kopplat till läroplanerna tillstyrks.

Om digitalisering och Lärverktyg

Det är angeläget att nya läroplansförslag relaterar till befintliga stödmaterial från Skolverket, till exempel *Rekommendation om val och användning av lärverktyg i undervisningen*. En sådan koppling bedöms som särskilt viktig i relation till utredningens förslag om digitalisering, inklusive användningen av digitala läromedel. Ragunda kommun anser att professionen själva kan avgöra val och användning av digitala lärverktyg.

Om lärarens roll

Att tydliggöra undervisningens och lärarens roll i läroplanen är positivt. Det är av vikt att lärarens uppdrag fokuseras mot helgruppsundervisning och att lärarens bedömning kring stödundervisning tas i beaktning.

Om värdegrundsarbetet

Ragunda kommun tillstyrker att skolans gemensamma värdegrund även

fortsättningsvis ska vara en bärande del av läroplanen. Instämmer dessutom med utredningens bedömning att det krävs grundläggande kunskaper med viss bredd och djup för att kunna problematisera normer och värderingar samt för att ta ställning i etiska och samhällsrelaterade frågor. Behovet av breda kunskaper för att möjliggöra aktiva och informerade livsval understryks.

Konsekvenser

Sammanfattning – Kommunal finansieringsprincip och ekonomiska konsekvenser

Utifrån den kommunala finansieringsprincipen innebär att beslut som medför nya obligatoriska uppgifter för kommunerna ska finansieras av staten genom det generella statsbidraget. Utredningen bedömer dock att de förändringar vi föreslår i läroplanerna inte innebär några nya åtaganden för kommunerna, eftersom de ryms inom deras befintliga ansvar att bedriva utbildning och undervisning. Ragunda kommun anser att utredningen har delvis rätt i sak men att det i praktiken kommer innebära större kostnader i form av tid och personella resurser. Tiden för att implementera ny läroplan kommer att innebära att andra fortbildningsinsatser kommer att stå tillbaka.

Mindre kommuner har sämre förutsättningar att på förvaltningsnivå kunna stötta grundskolor i kommunen vilket kan leda till att implementeringen får svagare genomslag.

Skolans är mål och resultatstyrd

Ragunda kommun ser en fara med att fortsatt ha en målstyrd läroplan snarare än en regel- och innehållsstyrd då riskerna är stora att målen blir innehållet i undervisningen. Vilket i sin tur riskerar att missa målet med den högre grad av ämneskunskaper elever förväntas förvärva enligt skrivningarna i aktuell utredning.

Utredningen har föredragits till Kommunstyrelsens presidium.

Maria Renvall
Skolchef
Barn- och utbildningsavdelningen
Ragunda kommun

